

Til lovforslag nr. L 18

Folketinget 2016-17

Betænkning afgivet af Retsudvalget den 1. december 2016

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven

(Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

[af justitsministeren (Søren Pind)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 5. oktober 2016 og var til 1. behandling den 28. oktober 2016. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 2 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og justitsministeren sendte den 30. juni 2016 dette udkast til udvalget, jf. REU alm. del – bilag 407, folketingsåret 2015-16. Den 5. oktober 2016 sendte justitsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget, og den 15. november 2016 sendte justitsministeren en rettelse til høringnotatet til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget 2 skriftlige henvendelser fra Indre Mission, Luthersk Mission og Grundtvigsk Forum samt Syvende Dags Adventistkirken.

Justitsministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Deputationer

Endvidere har Indre Mission, Luthersk Mission og Grundtvigsk Forum mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 18 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et flertal i udvalget (S, DF, V, LA, SF og KF) indstiller lovforslaget til vedtagelse uændret.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget hilser lovforslaget velkommen. Lovforslaget er resultatet af en aftale indgået af en række partier – heriblandt Dansk Folkeparti. Dansk Folkeparti bemærker, at flere af de konkrete forslag i lovforslaget er ønsker, der er bragt ind i forhandlingerne af Dansk Folkeparti.

Et *mindretal* i udvalget (EL, ALT og RV) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Enhedslistens medlemmer af udvalget bemærker, at Enhedslisten står uden for den aftale, der ligger til grund for dette lovforslag.

Baggrunden for dette lovforslag er en serie programmer, der blev sendt på TV 2 i foråret 2016 med fællestitlen »Moskeerne bag sløret«. Programmerne førte til en række forhandlingsmøder med kultur- og kirkeministeren for bordenden. Møderne mandede ud i en aftale mellem den daværende regering (Venstre), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti og en stemmeaftale med SF, der tilsluttede sig det meste i de fire partiers aftale.

Lovforslaget omhandler forslaget om »kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring«. Ligesom kulturministerens lovforslag om begrænsninger i adgangen til støtte efter folkeoplysningsloven (L 13) indeholder dette lovforslag en lang række afgrænsningsproblemer.

Man kan næsten høre det på den ikke særlig mundrette beskrivelse af lovforslagets indhold: »Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i en religiøs oplæring«.

Hvornår er der tale om »billigelse« – og ikke bare om gengivelse af indhold fra religiøse skrifter?

Hvornår er en billigelse »udtrykkelig« – og ikke underforstået eller indirekte?

Hvornår er der tale om »religiøs oplæring«, og hvornår er der »bare« tale om religionsundervisning?

I bemærkningerne til lovforslaget står, at ytringer fremsat som led i »religiøs oplæring«, i en kirke, et tempel eller en moske eller i »religiøse blade« kan være strafbare, mens debatindlæg i »almindelige massemedier« som hovedregel ikke vil være strafbare, fordi der jo er tale om »almindelig offentlig debat«.

Så det, sognepræsten siger fra prædikestolen om søndagen, kan være strafbart. Men hvis han får trykt sin prædiken som kronik i Jyllands-Posten om mandagen, så er det »almindelig offentlig debat«.

Når præsten står på prædikestolen, er det religiøs oplæring, javel. Men hvad med, når han efter gudstjenesten holder en lille tale ved kirkekaffen hjemme i præstegården? Eller når han i løbet af ugen mødes med menighedsrådet eller holder oplæg på et offentligt møde på det lokale bibliotek?

Som det ganske rigtig anføres i bemærkningerne til lovforslaget, så er ytringsfriheden ikke absolut i Danmark. Vi har en racismeparagraf, en blasfemiparagraf og en injurielovgivning.

Men som Advokatrådet rigtigt skriver i sit høringssvar, begiver regeringen og aftalepartierne sig med dette lovforslag ud på et nyt område. Man vil nemlig ikke bare – som i gældende ret – kriminalisere ytringer, der fremsættes med forsæt til udbredelse. Nej, det fremgår af bemærkningerne,

at det også kan være strafbart at fremsætte en ytring i en fortrolig samtale med en person. Det er helt nyt og meget bemærkelsesværdigt – og nok en ændring, der fortjener grundigere gennemtygning – f.eks. i et sagkyndigt udvalg, som Advokatrådet da også foreslår.

Lovforslagets enorme afgrænsningsproblemer påpeges i en lang række vægtige høringssvar fra Institut for Mennekerettigheder, Advokatrådet, tænketanken Justitia og mange flere. Rigtig mange af høringssvarene opfordrer til ikke at vedtage lovforslaget eller til at nedsætte et udvalg, der kan overveje, hvordan man kan lave noget, der er bedre end det, aftalepartierne og Justitsministeriet præsenterer os for.

Det burde man naturligvis have gjort. Derefter kunne partierne på et solidt og nøgternt grundlag – og ikke på baggrund af en oppisket stemning efter en række tv-udsendelser – forholde sig til, om der var behov for lovgivning.

Et *andet mindretal* i udvalget (IA) vil ved 3. behandling stemme hverken for eller imod lovforslaget.

Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Peter Skaarup (DF) fmd. Peter Kofod Poulsen (DF) Susanne Eilersen (DF) Hans Kristian Skibby (DF)

Dennis Flydtkjær (DF) Tilde Bork (DF) Preben Bang Henriksen (V) Jan E. Jørgensen (V) Britt Bager (V)

Jakob Engel-Schmidt (V) Carl Holst (V) Michael Aastrup Jensen (V) Henrik Dahl (LA) Christina Egelund (LA)

Naser Khader (KF) Simon Kollerup (S) Lars Aslan Rasmussen (S) Mette Reissmann (S) Mogens Jensen (S) nfm.

Rasmus Prehn (S) Trine Bramsen (S) Kaare Dybvad (S) Rune Lund (EL) Søren Søndergaard (EL)

Carolina Magdalene Maier (ALT) Sofie Carsten Nielsen (RV) Zenia Stampe (RV) Lisbeth Bech Poulsen (SF)

Aaja Chemnitz Larsen (IA)

Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	46	Socialistisk Folkeparti (SF)	7
Dansk Folkeparti (DF)	37	Det Konservative Folkeparti (KF)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	34	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Enhedslisten (EL)	14	Tjóðveldi (T)	1
Liberal Alliance (LA)	13	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Alternativet (ALT)	10	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1
Radikale Venstre (RV)	8		

Oversigt over bilag vedrørende L 18

Bilagsnr.	Titel
1	Høringsoversigt og høringssvar, fra justitsministeren
2	Henvendelse af 1/11-16 fra Hans-Ole Bækgaard på vegne af Indre Mission, Luthersk Mission og Grundtvigsk Forum
3	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Henvendelse af 9/11-16 fra Syvende Dags Adventistkirken
5	Rettelse til høringsoversigt, fra justitsministeren
6	1. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 18

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om, hvorfor man vil bryde med den tillid, der ligger i tavhedssløftet, jf. Danske Lov 2-5-20, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om, hvordan man påtænker at foretage den skelnen, som forslagens bemærkninger, om at der ved udendørsarrangementer kan tænkes en situation, hvor man går fra et åbent/offentligt arrangement til en forkyndelsessituation, lægger op til, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om, hvordan ministeren vil sikre, at loven ikke fører til en underminering af det lutherske begreb, hvor enhver døbt er præst og som sådan forpligtet på at støtte og oplære hinanden, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om overholdelsen af den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 14, når man kun forbyder religiøse forkyndere at billige kriminelle handlinger, men ikke politikere og øvrige meningsdannere, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om, hvorfor det er nødvendigt at kriminalisere visse ytringer, og hvorfor gældende lovs kriminalisering af opfordring til kriminelle handlinger ikke er tilstrækkelig, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om, hvorfor undervisning, der sker i en religiøs sammenhæng, bør være særlig strafbar i sammenligning med alle andre former for undervisning og oplæring, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om, hvordan det sikres, at lovens udsondring af religiøs undervisning og forkyndelse ikke fører til en vilkårlig begrænsning af ytringsfriheden, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm., om ekstreme ytringer fremsat som led i religiøs oplæring skaber større risiko for ekstremisme og radikaliserende end ekstreme ytringer fremsat af f.eks. politikere eller debattører, til justitsministeren, og ministerens svar herpå

- 9 Spm. om, hvorvidt andre EU-lande har indført ordninger til begrænsning af ytringsfriheden, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 10 Spm. om ministerens kommentar til henvendelse af 1/11-16 fra Hans-Ole Bækgaard på vegne af Indre Mission, Luthersk Mission og Grundtvigsk Forum, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 11 Spm. om kommentar til henvendelse af 9/11-16 fra Syvende Dags Adventistkirken, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 12 Spm., om ministeren kan bekræfte, at lovforslaget på trods af indsigelser fra Advokatsamfundet, Institut for Menneskerettigheder m.fl. er på sikker grund i forhold til grundlovens § 70 og EMRK's artikel 14 i sammenhæng med artikel 9, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 13 Spm., om det vil være omfattet af den foreslåede kriminalisering, hvis en præst eller imam i forbindelse med religiøs oplæring læser et skriftsted op fra Bibelen eller Koranen, som billiger flerkoneri m.v., til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 14 Spm. om, hvorvidt politisk undervisning og oplæring i et politisk parti vil være omfattet af loven, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 15 Spm. om, hvorvidt det vil være omfattet af kriminaliseringen, hvis en forkynder eller underviser efter at have læst et sådant skriftsted op på en konkret forespørgsel fra en tilhører svarer, at det oplæste er Guds ord og dermed en eviggyldig sandhed, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 16 Spm. om, hvorvidt en præst, der taler til et politisk grundlovsmøde, vil være omfattet af lovforslaget, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 17 Spm. om, hvorvidt de nye regler betyder, at en lægmand uden nogen teologisk uddannelse vil kunne straffes, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 18 Spm., om en kristen præst, der efter den »blotte oplæsning« tilføjer det gamle hebraiske udtryk for billigelse, »amen«, dermed billiger og bevæger sig fra det ikkestrafbare til det strafbare område, til justitsministeren, og ministerens svar herpå